

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 4

(2000-2001)

Om kapitalutvidelse i Statkorn Holding ASA

Tilråding fra Landbruksdepartementet av 6. oktober 2000, godkjent i statsråd samme dag.

Kap. 1170 og 5651

1 Bakgrunn

Statkorn Holding AS ble stiftet den 12.12 1994 som morselskap for statens virksomheter i korn-, mel- og kraftfôrsektoren da statens kornmonopol opphørte ved årsskiftet 1994/95. Statkorn-gruppen har siden 1994/95 omstilt og utviklet seg betydelig med nåværende hovedvirksomheter innen kornhandel (Statkorn AS), fiskefôr (NorAqua AS og EWOS) og mølleindustri (Norgesmøllene DA). Ved utgangen av 1999 hadde konsernet en konsernbalanse på 2,0 mrd. kr, og egenkapitalen i morselskapet utgjorde 1 045 mill. kr. Totalbalansen til konsernet utgjorde 4,274 mrd. kr per 30.6 2000. En selskapsoversikt etter virksomhetsområder i Statkorn-gruppen per 1. september 2000 følger som trykt vedlegg til denne proposisjon, hvor de ulike eierandelene fremgår.

I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1997 vedtok Stortinget delprivatisering av Statkorn Holding med salg av statsaksjer for inntil 200 mill kr. Høsten 1998 ble Statkorn Holding omdannet til et allment aksjeselskap (Statkorn Holding ASA). Ut fra markedsforholdene i kapitalmarkedet oktober/november 1998, foreslo departementet overfor Stortinget i nysalderingen av 1998-budsjettet en utsettelse av delprivatiseringen. Ved behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett våren 1999 ga Stortinget sin tilslutning til at selskapet bør noteres og at statens eierandel reduseres til 51%.

I desember 1999 solgte departementet 20% av aksjene i Statkorn Holding ASA gjennom et rettet salg basert på auksjon (bookbuilding). Dette ga en totalverdi på selskapet på 700 mill kr. Det norske venture-selskapet Norgesinvestor II kjøpte 15% av aksjene og ble representert i styret. De øvrige 5% ble solgt til ca 40 private investorer. Det ble i forbindelse med det rettede salget lagt til grunn at de resterende 29% av aksjene skulle selges i forbindelse med et spredningssalg (offentlig salg) ved en senere børsnotering av selskapet.

I vedtak 9. juni 2000 foreslo styret en betydelig kapitalutvidelse i Statkorn Holding ASA gjennom en rettet emisjon mot de nåværende aksjonærer. Bakgrunnen for forslaget var å skaffe kapital til den vedtatte strategi om å bli et fullintegrert internasjonalt konsern på havbrukssektoren. På ordinær generalforsamling i selskapet 27. juni 2000 ble kapitalutvidelsen utsatt etter ønske fra statens representant da en trengte mer tid til å vurdere saken.

2 Formålet med kapitalutvidelsen - det kortsiktige kapitalbehovet

Styrets formål med kapitalutvidelsen er å gjennomføre de vedtatte selskapsstrategier for å bli et fullintegrert og internasjonalt konsern på havbrukssektoren. I denne forbindelse foreligger allerede konkrete avtaler for oppkjøp av virksomheter i utlandet med forbehold om at emisjonen blir gjennomført. Selskapet har ambisjoner om å skaffe seg en eller flere norske industrielle partnere innen havbruksnæringen når erverv av virksomheter i utlandet er konsolidert i konsernet.

Utviklingen i Statkorn-gruppen

Statkorn Holding ble etablert bl.a. for å ta vare på og videreutvikle de verdier som staten hadde lagt ned i sine virksomheter innenfor korn-, mel- og kraftfôrbransjen under statsmonopolet. Statkorn-gruppen har helt siden etableringen i 1995 arbeidet med kontinuerlig fornying og omstilling av virksomhetene for å holde inntjeningsevnen oppe i de deregulerte markedene. Gruppens overordnede målsetning har hele tiden vært å oppnå høyest mulig avkastning på investert kapital til sine aksjonærer. Tabell 2.1 viser økonomiske nøkkeltall for konsernet siden etableringen i 1995 (mill kr/prosent).

Tabell 2.1: Økonomiske nøkkeltall for Statkorn-gruppen, 1995-2000.

Statkorn-gruppen	1995*	1996*	1997	1998	1999	2000**
Omsetning	3 346,8	3 724,2	3 403,7	2 991,5	2 682,4	1 325,2
Driftsresultat	181,9	148,7	95,9	66,1	90,3	105,6
Årsresultat	112,6	67,8	50,9	12,3	15,6	107,6
Driftsmargin	5%	4%	3%	2%	3,4%	8%
Soliditet	43%	38%	42%	43%	49%	27%
Likviditetsgrad	1,7	1,7	1,8	1,6	3,4	1,0
Fastsatte utbytter	230,0	283,1	37,7	9,3	0	-

Driftsmargin er målt som driftsresultat delt på omsetning. Soliditet er målt som egenkapital, ekskl. minoritetsinteresser, delt på sum eiendeler, i prosent. Likviditetsgrad er målt som forholdstallet ved omløpsmidler delt på kortsiktig gjeld.

* Regnskapstallene for 1995 og 1996 er korrigert for gevinster ved salget av statens beredskaps-beholdninger av korn overført til verdensmarkeds priser per 1.1 1995. Utbytterne for 1995 og 1996 ble vedtatt slik at gevinstene ved salget av statens beredskaps-beholdninger av korn i sin helhet ble tilbakeført statskassen gjennom tilsvarende høyere utbytte.

** Regnskapstall per 30.6 2000, der EWOS er konsolidert fra og med mai måned. Halvårsregnskapet inkluderer diverse salg av aksjer og driftsuavhengige eiendommer med regnskapsmessig gevinst på om lag 50 mill. kr.

Som tabell 2.1 viser har Statkorn-gruppen helt siden etablering gått med overskudd. Den samlede inntjeningen har, med unntak av 1998-året, vært tilfredsstillende. Konkurransen i korn- og kraftfôrmarkedene har hardnet til og marginene er redusert. Det skyldes i hovedsak for stor kapasitet som har vært

bygd opp gjennom over 60 år med korn-, mel- og kraftfôrmonopol. Særlig gjelder dette innen husdyrfôrsegmentet.

Til tross for en betydelig rasjonalisering og effektivisering av virksomhetene innad i Statkorn-gruppen, har lønnsomheten særlig innen kraftfôrsegmentet stadig blitt dårligere. Etter en grundig vurdering av situasjonen kom styret i Statkorn Holding ASA til at en reduksjon av overkapasiteten måtte skje i samarbeid med andre aktører. Ulike samarbeidsløsninger ble undersøkt, men til slutt kom man til at den beste løsning var at Felleskjøpene overtok Stormøllens kraftfôrvirksomhet. Samtidig måtte man finne en løsning som kunne sikre Statkorn AS sin rolle innen kornhandel. Etter lange forhandlinger med Felleskjøpene vedtok styret i august 1999 å selge Stormøllens kraftfôrvirksomhet og 50% av aksjene i Statkorn AS til Felleskjøpene. Til gjengjeld kjøpte man seg opp til å bli hovedaksjonær i fiskefôrselskapet NorAqua AS.

Nye satsingsområder

I tilknytning til salget av de landbruksrelaterte virksomhetene, besluttet Statkorn Holding ASA at selskapets fremtidige satsingsområder skulle være møllevirksomhet og havbruk, samt at en fortsatt skulle ha et visst engasjement innenfor kornhandel.

Samtidig med at Statkorn Holding solgte Stormøllens kraftfôrvirksomhet og 50% av aksjene i Statkorn AS, ble fiskefôrprodusenten EWOS lagt ut for salg. Statkorn Holding besluttet da å legge inn et bud på EWOS-selskapene, og i mars 2000 undertegnet selskapet en avtale med Danisco om å kjøpe alle EWOS-selskapene, som består av fem selskaper med virksomhet i Norge, Skottland, Chile og Canada. Kjøpet ble finansiert med midler som ble frigjort gjennom salg av Stormøllen og 50% av aksjene i Statkorn AS (om lag 500 mill. kr) samt lån. Med kjøpet av EWOS-selskapene er Statkorn-gruppen blitt verdens største leverandør av laksefôr og ett av verdens største på ørretfôr. På det norske markedet har man i dag en markedsandel på om lag 40% på fôr til rødfisk. Det pågår en sammenslåing av EWOS og NorAquas virksomheter i Norge. I den forbindelse er minoritetsaksjonærene i NorAqua (FKT og FKRA) kjøpt ut. Firmanavnet til det sammenslåtte selskapet skal være EWOS. FoU-virksomhetene i hhv. EWOS og NorAqua vil bli samordnet.

Havbruksnæringen er i sterk omstilling bl.a. gjennom en konsentrasjon i markedet horisontalt og vertikalt. Konsentrasjonen i markedet er antatt å fortsette både i Norge og internasjonalt. Det vises i den forbindelse til at verdens største produsent av fiskefôr, det nederlandske selskapet Skretting/Nutreco, etter kjøpet av Hydro Seafood våren 2000 og Marine Harvest-selskapene i 1999 også er blitt størst innen oppdrett. Også andre aktører vurderer nå å integrere vertikalt i verdikjeden. I lys av dette har Statkorn-gruppen revurdert sine selskapsplaner nøye.

Styret vedtok den 9. juni i år ny forretningsstrategi som innebærer at man satser på å bli et globalt integrert selskap innenfor fiskefôr/fiskeoppdrett. I gjeldende strategier vedtatt 9. juni heter det bl.a:

«..Styret mener at en integrasjon mot oppdrettsleddet vil være den beste strategi for konsernets videre satsing innenfor havbrukssektoren. Under forutsetning av at det kan skaffes tilstrekkelig ny kapital gjennom en rettet emisjon mot nåværende eiere og andre, går styret inn for

at Statkorn Holding kan investere i fiskeoppdrett i de land man i dag driver fôrproduksjon, i første rekke Chile og Canada»

På dette grunnlag har det vært ført forhandlinger med ulike aktører i Chile og Canada om kjøp av oppdrettsselskaper i disse landene. Statkorn Holding ASA har inngått avtale om kjøp av Chiles tredje største oppdrettsselskap med forbehold om at kapitalforhøyelse blir gjennomført. Kjøp av to mindre oppdrettsselskaper i Canada er under slutføring.

På ordinær generalforsamling i Statkorn Holding ASA 27. juni 2000 la styret fram sine nye selskapsstrategier og forslag om en kapitalutvidelse i selskapet rettet mot sine nåværende eiere på 1,5 mrd. kr. Styret har lagt vekt på at en avklaring fra aksjonærenes side haster, da investeringer knyttet til nye forretningsengasjementer innen havbruk må gjøres i løpet av kort tid for å lykkes. En offentlig kapitalutvidelse vil ikke tilfredsstillende kravet til tempo i strategiplanene.

Saksforberedelser og beslutningsgrunnlag

På ordinær generalforsamling i selskapet 27. juni ble saken utsatt, da staten hadde behov for en grundigere vurdering av selskapets planer før en kunne ta stilling til en slik stor sak. Det ble fra statens side lagt til grunn å komme tilbake til styret så raskt som mulig når staten hadde tatt sine prinsipielle standpunkt til spørsmålene.

Landbruksdepartementet har etter samråd med øvrige berørte departementer engasjert ledende og uavhengige konsulenter på maritim sektor (Christiania Markets og KPMG) til å vurdere saken. Ut fra de behov for raske avklaringer som forelå ble konsulentene bedt om å avgi sine vurderinger i to trinn, 4. august og 8. september. Et sammendrag av rapportene, utredning av statens grunnlag for å delta i kapitalutvidelse i Statkorn Holding ASA, følger som uttrykt vedlegg til denne proposisjon.

Etter behandling av rapportene i trinn 1 sendte departementet 23. august 2000 følgende brev til styret i Statkorn Holding ASA:

«Det vises til ordinær generalforsamling i Statkorn Holding ASA den 27. juni 2000, der saken om rettet emisjon i Statkorn Holding ASA knyttet til gjennomføring av nye forretningsengasjementer innen havbruk ble utsatt etter ønske fra staten som hovedaksjonær. På generalforsamlingen opplyste hovedaksjonæren at denne ville komme tilbake til styret om sitt prinsipielle syn og holdning i saken.

Statkorn Holding ASA er tidligere orientert om at Staten som hovedaksjonær i selskapet har engasjert uavhengige og eksterne konsulenter for å se nærmere på denne saken før hovedaksjonærs prinsipielle syn og holdning i sakskomplekset vil foreligge. Selskapet er også orientert om at konsulentene skal avgi sine fulle og hele råd i 2 separate trinn, der trinn 2 vil foreligge per 8. september. Trinn 1 forelå per 4. august.

Bla. basert på de råd som er gitt til Staten ved Landbruksdepartementet som hovedaksjonær per 4. august, har regjeringen drøftet saken med følgende politiske standpunkter:

Regjeringen ser positivt på styrets nye strategi om vertikal integrasjon på fisk-/havbrukssektoren samt til aktuelle planer om oppfølging av strategien. Regjeringen vil komme tilbake til hovedstrategi når konsulentrapportenes rapport nr 2 foreligger 8. september.

Staten vil bidra i den planlagte emisjonen med forbehold om Stortingets samtykke til et slikt bevilgningsvedtak.

Regjeringen har også lagt til grunn å fremme en separat Stortingsproposisjon om kapitalutvidelsen i Statkorn Holding ASA. Slik Stortingsproposisjon vil foreligge ved Stortingets åpning, der konkrete forslag til størrelse på bevilgningsvedtak samt statens langsiktige engasjement i Statkorn-konsernet skal avklares på basis av de utredninger som foreligger 8. september.

Staten ved Landbruksdepartementet som hovedaksjonær er avhengig av å ha bevilgningsvedtak i Stortinget før man formelt kan tegne seg i den planlagte emisjonen.

Det er selskapets ansvar å gjennomføre de løpende selskapsmessige disposisjoner som man mener er nødvendige i forhold til det konkrete arbeid som pågår i selskapet knyttet til implementering av nye forretningsområder.

Som hovedaksjonær i Statkorn Holding ASA ber Staten ved Landbruksdepartementet om at Regjeringens holdning og prinsipielle syn blir kommunisert til selskapets øvrige aksjonærer på egnet måte.»

Den andre konsulentrapporten forelå i departementet 11. september. I rapporten gir konsulentene sin støtte til selskapets strategi og anbefaler at staten deltar i emisjonen. I rapporten heter det bl.a.:

«Det er vår klare anbefaling at Staten deltar med sin proratariske andel på 80% i den rettede emisjonen, slik at statens verdier kan maksimeres på noe lengere sikt. Ved ikke å delta proratarisk i den rettede emisjonen, mener vi Statens verdier vil bli uforhåndsmessig utvannet i denne fase».

I brev til selskapets styre av 3. oktober sier departementet bl.a.:

« . . . Det vises videre til departementets brev av 23. august om statens holdning som hovedaksjonær til planlagt kapitalutvidelse til etablering av nye selskapsstrategier for Statkorn Holding ASA. Konsulentenes foreløpige rapport forelå 4. august og sluttrapport forelå i departementet 11. september 2000. Det vises videre til løpende uformell kontakt med selskapets ledelse om saken.

Hermed oversendes rapportene fra Christiania Markets og KPMG. . . . Departementet anmoder om styrets vurderinger vedrørende konsulentenes konklusjoner. Det anmodes spesielt om styrets oppdaterte vurdering av strategiene for selskapets framtidige virksomhet.»

Styret har gjennom særskilt styrevedtak av 4. oktober kommet med følgende uttalelse knyttet til statens konsulentrapporter:

«Styret har mottatt rapporten fra Christiania Markets og KPMG vedrørende «Utredning av statens grunnlag for å delta i kapitalutvidelse i Statkorn Holding ASA», datert 17. september 2000. Styret har gjennomgått konklusjonene i rapporten.

Styret har merket seg at statens konsulenter i alle hovedspørsmål slutter seg til de strategier styret har trukket opp. Det vises i den forbindelse til følgende uttalelse i rapporten:

«Etter å ha gjennomgått vår analyse av de to definerte risikofaktorene, er vår anbefaling at Statkorn Holding bør gjennomføre en vertikal integrasjon av sin fôrproduksjon inn mot oppdrettsvirksomhet. Selv om en slik strategi, som påpekt over, vil innebære risiko for tap av

kunder på førsiden og en betydelig gjennomføringsrisiko dersom selskapet ikke har tilstrekkelig ledelsesmessig kapasitet og kompetanse, er vår konklusjon at disse risikofaktorene er håndterbare for Statkorn Holding, og at en slik strategi sannsynligvis gi den beste verdiutviklingen for dagens eiere.»

Styret viser til at statens konsulenter spesielt har drøftet to risikofaktorer; risikoen for tap av kunder og gjennomføringsrisikoen knyttet til behovet for ledelseskapasitet. Dette er spørsmål som tidligere er nøye vurdert også i styret og i likhet med konsulentene mener styret at disse risikofaktorene er håndterbare for selskapet.

Styret har merket seg at statens konsulenter mener at Statkorn Holding raskt bør etablere seg som en av de fem største oppdrettselskapene i verden. Styret registrerer videre at konsulentene anbefaler en fisjon av selskapet der de havbruksrelaterte virksomhetene samles i en enhet. Konsulentene ser videre for seg at det blir utstedt en fullmakt fra generalforsamlingen til styret som gir styret anledning til å foreta en emisjon i selskapet med inntil 50% av selskapets aksjekapital. Denne emisjonsfullmakten skal så brukes til å utstede aksjer som betalingsmiddel ved eventuelle overtakelser av oppdrettselskap(er) i Norge. Styret vil i sitt videre arbeid legge stor vekt på de synspunkter som fremkommer i rapporten fra statens konsulenter, og vil komme tilbake til eierne med sine anbefalinger så raskt en forsvarlig saksbehandling i henhold til bestemmelsene i allemennaksjeloven og arbeidsmiljøloven tillater det.»

Regjeringens holdning og videre oppfølging

På bakgrunn av styrets vedtak og endelige anbefalinger fra innleide konsulenter, støtter Regjeringen selskapets nye strategier om vertikal integrasjon på havbrukssektoren. Regjeringen går videre inn for at det vedtas en kapitalutvidelse i selskapet, og at staten bidrar i den planlagte emisjonen proratarisk, dvs. en opprettholdelse av statens eierposisjon i selskapet med 80%. Regjeringen har i denne forbindelse lagt vekt på følgende:

- Statkorn Holding ASA er i dag, gjennom sine datterselskaper NorAqua og EWOS, verdens største produsent av laksefôr.
- Gjennom EWOS og NorAqua har selskapet en betydelig FoU-virksomhet og stor kompetanse innenfor havbrukssektoren som også kan nyttes innenfor oppdrett.
- Havbruksnæringen er en vekstnæringen der Norge har store naturgitte fortrinn, og som Regjeringen mener bør være et satsingsområde for norsk næringsliv.
- Ved å integrere vertikalt i verdikjeden vil selskapet spre risikoen og samtidig være med å utnytte de store muligheter som havbruksnæringen har.
- Ved ikke å delta i den planlagte kapitalutvidelsen vil statens eierandel bli uforholdsmessig utvannet i en periode der selskapets verdi forventes å øke som følge av endringen i selskapets strategi.
- Statens konsulenter har på fritt grunnlag anbefalt staten å delta i kapitalutvidelsen.

Når det gjelder de mer langsiktige forholdene som omtalt må styret få anledning til å komme konkret tilbake til disse forholdene overfor sine eiere i medhold av det ansvar styret er tillagt etter allemennaksjeloven og arbeidsmiljøloven.

Etter Lov om allmennaksjeselskaper har styret kalt inn til ekstraordinær generalforsamling i selskapet 20. oktober i år. Styret foreslår en rettet kapitalutvidelse oppad begrenset til 1,5 mrd. kr. Den rettede emisjonen er i sin helhet forutsatt å bli anvendt til engasjementer på havbrukssektoren. Beløpet er ment å dekke det kortsiktige kapitalbehovet ved integrasjon mot oppdrettsledet, styrking av selskapets soliditet fra 27% til 40% samt opplegg av en viss likviditetsreserve.

Kjøp av oppdrettsselskap i Chile er gjort med forbehold om at rettet kapitalutvidelse blir gjennomført. Av hensyn til avtale om kjøp av oppdrettsselskap i Chile, må kapitalutvidelsen være fullført, fullt innbetalt, senest 30. november i år. For å ha tilstrekkelig tid til utarbeidelse av prospekt samt periode for tegning og innbetaling, må generalforsamlingsvedtak om rettet emisjon fattes så snart som mulig. Styret har på dette grunnlag besluttet å innkalle til ekstraordinær generalforsamling den 20. oktober for å behandle saken. Styret har foreslått en tegningsperiode for emisjonen, med åpning av denne i starten av november med en lukking av denne senest 20. november. Emisjonen er basert på en kurs for tegning av nye aksjer til 400, som tilsvarer 1,7 ganger bokført kapitalverdi i konsernet. Tegningskursen er basert på nye verddivurderinger av konsernet foretatt av selskapets to konsulenter uavhengig av hverandre.

På ekstraordinær generalforsamling 20. oktober vil departementet som representerer statens aksjer stemme for selve kapitalutvidelsen med forbehold om Stortingets samtykke. Dersom staten skal tegne seg i den rettede emisjonen, må Stortinget fatte bevilgningsvedtak i saken helst før aksjene legges ut for tegning, dog senest når tegningsperioden avsluttes 20. november i år.

Styrets forslag til størrelse på den rettede emisjonen er i samsvar med de kapitalbehov statens konsulenter understreker er påkrevet som et kortsiktig kapitalbehov. Regjeringens forslag om en opprettholdelse av statens eierposisjon i selskapet med 80% (proratarisk tegning) innebærer en investering på statens hånd med 1,2 mrd kr. Beløpet foreslås bevilget under kap 1170 post 90 for inneværende år.

3 Det langsiktige kapitalbehovet i Statkorn-gruppen

Det nøyaktige behovet for kapital ved en videre integrasjon vil variere med den fremtidige verdiutviklingen på havbruksvirksomheter samt omfanget av den eller de virksomheter man ønsker et forpliktende samarbeid med enten gjennom fusjon eller på andre måter. Konsulentene anslår i utgangspunktet et samlet kapitalbehov på kort og lang sikt knyttet til integrasjon på i overkant av 5 mrd. kr. Beløpet er beregningsteknisk basert på oppkjøp. Konsulentene anbefaler rundt 40% egenkapitalfinansiering ved å integrere i havbruksnæringen, en bransje som til dels har markedsmessige store variasjoner.

Statens konsulenter anbefaler at Statkorn-gruppen må integrere raskt og tungt for å lykkes med sine strategiplaner. Det uttales at man bør ta mål av seg å bli en av verdens 5. største oppdrettsselskaper om man skal lykkes. Statens konsulenter påpeker at strategien må involvere fusjon eller oppkjøp av et av de ti største norske oppdrettsselskapene. I tillegg påpeker konsulentene at det også må foreligge klare strategier ut i verdikjeden (nedstrømsaktiviteter), strategier for grader av bearbeiding, opplegg for salg, markedsføring, transport samt eksport. Mulige engasjementer med andre oppdrettsarter enn rødfisk bør også vurderes i integrasjonsprosessen. Dette er forhold som er analysert både av selskapet og av statens konsulenter.

Konsulentene beregner at ovennevnte strategi vil tilsvare et framtidig samlet produksjonsvolum fordelt på de ulike land med om lag 90 000 tonn (rund vekt) på årsbasis. Verdens største produsent, Nutreco, anslås til sammenligning å produsere 150 000 tonn (rund vekt) i 2000. Etter kjøp av virksomheter i Chile og Canada, vil Statkorn-gruppen besitte oppdrettsanlegg med en produksjon i inneværende år på vel 30 000 tonn (rundt vekt). Et produksjonsvolum på 60 000 tonn utgjør vel 10% av Norges produksjon av laks og ørret. Når det gjelder videre integrasjon påpeker konsulentene viktigheten av å være tilstede i alle oppdrettslandene samtidig.

I lys av den konkrete situasjonen og de muligheter som eksisterer for å skaffe seg en eller flere norske industrielle partnere innen havbruk, er det konsulentselskapene klare oppfatning og råd at det etter Lov om allmennaksjeselskaper § 10-14 utstedes en emisjonsfullmakt til styret slik at styret kan benytte aksjer som betalingsmiddel ved videre integrasjon.

Regjeringen støtter de anbefalinger som er gitt om at den videre integrasjon mot oppdrettsleddet bør finansieres ved at generalforsamlingen i selskapet gir styret en emisjonsfullmakt. Etter loven kan slik emisjonsfullmakt gis for inntil 2 år av gangen. Utstedelse av slik emisjonsfullmakt er relativt vanlig i bruk blant større ASA-selskap i Norge. Fullmakt vil gi styret mulighet til å benytte aksjer som betalingsmiddel i den videre integrasjon. Mulige langsiktige industrielle samarbeidspartnere vil sannsynligvis foretrekke oppgjør i aksjer i stedet for kontanter.

Det foreligger i dag ingen konkrete avtaler om en videre integrasjon utover virksomheter som er ervervet i Chile og som er i ferd med å bli ervervet i Canada. Selskapets styre vil senere legge frem konkrete forslag for general-

forsamlingen om den videre integrasjon. Det er for tidlig å gå inn på slike vedtak allerede på ekstraordinær generalforsamling 20. oktober. Regjeringen ber Stortinget om fullmakt til etter Lov om allmennaksjeselskaper om å kunne avgi stemmegivning for utstedelse av emisjonsfullmakt på en senere generalforsamling i selskapet.

Når det gjelder tempoplan for videre integrasjon uttaler konsulentene følgende:

«Som beskrevet over mener vi at integrasjonsstrategien bør gjennomføres rask. Vi mener således at et oppkjøp av, eller fusjon med, et norsk oppdrettselskap bør være gjennomført i løpet av inneværende år, senest i løpet av første kvartal 2001. Som følge av dette mener vi at det bør tas sikte på å gjennomføre en børsnotering av «Statkorn Aqua» i løpet av første halvår 2001.»

Regjeringen viser til brev av 4. oktober der det går fram at styret i sitt videre arbeid vil legge stor vekt på de synspunkter som fremkommer i rapporten fra statens konsulenter, og vil komme tilbake til eierne med sine anbefalinger så raskt en forsvarlig saksbehandling i henhold til bestemmelsene i allemennaksjeloven og arbeidsmiljøloven tillater det.

Restrukturering av dagens Statkorn-gruppe

De nye strategiene til Statkorn-gruppen på havbruksnæringen innebærer en omfattende restrukturering av konsernet. Navnevalg for et slikt konsern må være i tråd med firmalovens krav. Det vil trolig ikke være hensiktsmessig at Statkorn-navnet videreføres.

Dagens Statkorn-gruppe er spredt på mange ulike områder som ikke nødvendigvis har direkte sammenheng med hverandre utover at de har til felles å bidra til en samlet matproduksjon. Tidligere var selskaper langt oftere organisert som konglomerater, mens det i dag i større grad satses på å rendyrke kjernevirksomhet.

Statens konsulenter tilrår en fisjonering av dagens Statkorn-gruppe slik at de havbruksrelaterte virksomhetene samles i ett selskap som børsnoteres for seg. Konsulentene mener at en slik rendyrking av aktivitetene vil gi en samlet høyere verdi av selskapet. Likviditet i aksjen gjennom børsnotering vil sikre at ulike former for rabatter ved aksjesalg, som vanligvis må gis i gråmarkedet, unngås. Aksjer i et slikt selskap vil trolig være mer attraktive som betalingsmiddel ved integrering mot oppdrettsnæringen enn aksjer i et konsern med dagens struktur. Konsulentene vurderer at potensielle partnere innen havbrukssektoren i utgangspunktet ikke ønsker å eksponere seg mot øvrig virksomhet i dagens Statkorn-gruppe.

På dette punkt er det på basis av konsulentens råd mye som taler for at dagens Statkorn-gruppe bør fisjoneres. Før aksjonærene kan ta endelige standpunkt til saken ved stemmegivning på generalforsamling, må en utrede dette spørsmålet juridisk og økonomisk grundigere i selskapet samt avvente de vedtak de selskapsrettslige organene gjør. Departementet ber Stortinget om fullmakt til å kunne ta standpunkt til restruktureringsspørsmål samt avgi stemmegivning om dette på en senere generalforsamling i selskapet.

Staten, som hovedaksjonær, har i forbindelse med videre forvaltning av statens eierinteresser i Statkorn Holding ASA behov for ekstern rådgivning av

finansiell og juridisk karakter. Departementet legger til grunn at allerede påløpte samt fremtidige driftsutgifter på statens hånd knyttet til den statlige forretningsdriften bevilges særskilt under kap 1170 post 21, spesielle driftsutgifter, med 10 mill kr. Det foreslås at posten tilføyes stikkordet «kan overføres».

4 Mulige fordeler og ulemper ved gjennomføring av integrasjon - fremtidige markedsutsikter

Gjennomføring av integrasjon har antatte fordeler og mulige ulemper i form av ulike risiki. Dette er spørsmål som har vært analysert av selskapet, selskaps konsulenter og statens konsulenter. Departementet har lagt disse vurderingene til grunn som i alle viktige hovedspørsmål er sammenfallende.

Fordeler

Integrasjon mellom fôrproduksjon og oppdrettsvirksomheten er antatt å gi betydelig synergieffekt innenfor FoU, produksjon, logistikk, markedsføring bl.a. gjennom økte stordriftsfordeler. Vertikal integrasjon vil kunne påvirke bransjens faglige utvikling i større grad enn ved ikke-verdikjede orientert eierskap. Tilføring av FoU-kompetanse til andre deler av verdikjeden enn kun fôrproduksjonen er særlig interessant. Utvikling og innføring av norsk ledende teknologi i oppdrettselskap i utlandet synes som et uutnyttet potensiale. Markedsreaksjonen på integrasjon i næringen har i hovedsak vært positive. Nutreco's integrasjon har økt selskapets børskurs i Nederland.

Minimering av ulike risikoelementer

Fôrleveranser utgjør den største kostnadskomponenten i matfiskoppdrett med underkant av 50% av en oppdretters variable kostnader. En risiko ved å integrere vil være at en vil bli konkurrent med sine egne fôrkunders virksomheter. Når bransjen i økende grad nå synes å være i ferd med å integrere, vil de frie fôrkundene bli langt færre. En strategi om integrering vil kunne motvirke dette.

All matproduksjon har biologisk produksjonsrisiko samt prisrisiko ved omsetning av matvarer i internasjonale markeder som til tider kan svinge kraftig i oppnådd produsentpris. Vanligvis reduseres spesifikk bransjerisiko i matproduksjon ved vertikal integrasjon, da lønnsomhetsvariasjonene i de ulike leddene normalt i stor grad blir utlignet. Spredning av aktiviteter på flere land/regioner demper den biologiske risikoen knyttet til f. eks. mulig sykdomsutbrudd. I matmarkeder uten skjerming, eksisterer det til tider høy økonomisk risiko. Vertikal integrasjon og spredning av aktiviteter på ulike land sikrer normalt reduksjon av slik risiko. Tilstedeværelse i alle de store oppdrettslandene samtidig vil minimere risikoen ved å integrere.

Gjennomføring av store investeringer stiller krav til toppledelse og operasjonell ledelse. Slike problemstillinger har vært analysert av selskapet selv og av statens konsulenter. Det konkluderes med at virksomhetene til sammen besitter betydelig kompetanse, men den samlede kapasiteten må utvides gjennom nyansettelser.

Markedsutsikter

Tidligere undersøkelser av FNs matvareorganisasjon, FAO, viser en antydning av årlig vekst i etterspørselen etter sjømat som sådan på rundt 3%. Markedet for

oppdrettsprodukter, først og fremst rødfisk, er antatt å vokse videre. Verdensproduksjonen av atlantisk laks og ørret er i 2005 antatt å bli 1,665 mill tonn mot 1,036 mill tonn i 2000 (rund vekt). Oppdrett av hvitfisk synes også interessant ettersom teknologien utvikler seg. Det er ikke realistisk å tro at konvensjonelt fiske og fangst på verdensbasis, som på kort og lang sikt må baseres på en bærekraftig beskatning, kan dekke den markerte økte etterspørselen som man ser etter fisk og fiskeprodukter på verdensbasis.

I 1999 produserte Norge over 50% av det totale produksjonsvolum på verdensbasis av rød oppdrettsfisk. Chile hadde samme år om lag 1/5-del av verdensproduksjonen, mens Canada og Skottland begge hadde et sted mellom 10-15% av den samlede produksjonen av rød oppdrettsfisk. I Norge var produksjonen av oppdrettslaks og ørret i 1999 om lag 450 000 tonn. Det forventes en jevn vekst i tiden som kommer.

For havbruksprodukter forventes det en ytterligere globalisering med nye mulige stabile markeder i India, Kina, Russland og Øst-Europa for øvrig. Det innenlandske markedet i Norge er også i sterk vekst både på frosset vare samt ferskvare. Lakselakteriene i utlandet har senere tid økt foredlingsgraden og filetskjæringen betydelig for å dekke et økende marked for slike bearbejdede produkter. I Norge har slik økt foredlingsgrad til sammenligning vært begrenset.

EU-området som ferskvaremarked vil i fremtiden også være et meget viktig marked for norsk produksjon. Lakseavtalen med EU regulerer bl.a. minstepriser og løper til 30. juni 2002. USA opererer fremdeles med straffetoll ved import av norsk hel laks.

5 Nasjonalt eierskap i en av landets fremtidsnæringer

Norge er verdens største og ledende oppdrettsnasjon foran Chile, Canada og Skottland når det gjelder rødfisk. Havbruksnæringen i Norge synes klart å være en av landets fremtidsnæringer for eksport og verdiskaping sammen med olje- og gassektoren.

Etter salget av Hydro Seafood mener Regjeringen at det vil være viktig å legge til rette for et tilstrekkelig nasjonalt eierskap i en av landets viktigste fremtidsnæringer. En gjennomføring av de selskapsplaner som foreligger i Statkorn-gruppen innebærer at det fremtidige konsernet vil bli et globalt integrert fiskefôr- og havbrukskonsern. Et slikt konsern vil etter Regjeringens vurdering kunne fremstå som et mulig redskap for å sikre nasjonalt eierskap i en fremtidig havbruksnæring, og fremstå som et «lokomotiv» for øvrig nasjonal virksomhet i bransjen. Det vil i en slik forbindelse være naturlig at staten vurderer sitt eierengasjement nøye.

Konsulentselskap har analysert disse problemstillingene og oppsummerer med følgende:

..«Som et børsnotert selskap, som bør ha fleksibilitet til å foreta ytterligere strategiske transaksjoner med oppgjør i aksjer, mener vi . . . at det vil være unaturlig med en fastsatt nedre grense for statlig eierskap på 51%, da dette vil kunne være til hinder for å sikre ytterligere strategisk vekst. Etter vår vurdering ble dette stortingsvedtaket fattet på et grunnlag som omfattet en annen selskapsstrategi enn det som nå er tilfelle, og vi mener således at det i forbindelse med en børsnotering av «Statkorn Aqua» bør åpnes for at Staten kan redusere sin eierandel i «Statkorn Aqua», gjennom aksjesalg eller gjennom utvanning ved kjøp av selskaper med oppgjør i aksjer, til under 51%.»

...«En statlig eierandel under 51% vil kunne redusere denne usikkerheten (statlig eierskap) betraktelig. Samtidig mener vi at det vil være et viktig poeng å opprettholde et statlig eierskap på over 33 1/3%, både for å ivareta en viss stabilitet på eiersiden og for å ivareta regjeringens fokus på «nasjonalt eierskap», med statlig og privat kapital som partnere i oppdrettsnæringen. Vi tror dette vil kunne oppfattes positivt i markedet».

Regjeringen mener at statens eierskap i et fremtidig integrert havbrukskonsern som både er nasjonalt og internasjonalt rettet, skal være forretningsmessig, langsiktig og stabilt basert på en permanent eierposisjon på minimum 34% i det børsnoterte selskapet. For å få frem de underliggende verdiene i selskapet, er det helt avgjørende at aksjen er likvid og noteres så raskt som mulig ved Oslo Børs. I tillegg til statens kapital er det ønskelig med langsiktig privatindustriell kapital som til sammen kan utgjøre nasjonal flertallskontroll i et fremtidsrettet integrert havbrukskonsern. Statlig aksjeeie basert på 34% bør suppleres med aksjonæravtaler med langsiktig privatindustriell kapital.

I tråd med dette foreslår Regjeringen at statens eierandel kan reduseres fra dagens 80% ned mot 34%. Den foreslåtte emisjonsfullmakten skal nyttes for å redusere statens eierposisjon som er påkrevet i forbindelse med videre integrasjon. Det kan være aktuelt å benytte emisjonsfullmakten i kombinasjon

med et direkte statlig nedsalg ned mot 34% i forbindelse med selve børsintroduksjonen eller noe senere over børs. Regjeringen ser det ønskelig å redusere statens eierandel i det framtidige konsernet ved salg av aksjer i tillegg til utvanning gjennom emisjon i gjennomføringen av selskapets strategi. Det tidligere vedtaket om 51% statlig eierandel i Statkorn Holding var knyttet til selskapets tidligere aktiviteter med hovedvekt på mølle- og øvrig landbruksrelatert virksomhet.

Om statens eier og regulatorrolle og fremtidig forvaltning av statens aksjer

Landbruksdepartementet er i dag eierdepartement til 80% av aksjene i Statkorn Holding ASA. Fiskeridepartementet er reguleringsdepartement for nasjonale rammebetingelser i havbruksnæringen.

Som i all annen hel- og deleid statlig forretningsdrift er det meget viktig at staten holder de ulike rollene som eier og regulator klart adskilt. I St prp nr 1 (19994-95) Tillegg nr 8, som omhandler etableringen av morselskapet Statkorn Holding m/datterselskaper, har Regjeringen lagt stor vekt på en ryddig forretningsdrift adskilt fra de rammebetingelser som staten utsteder for de markedene konsernet opererer i. Dette ligger fast.

Regjeringen legger opp til at Nærings- og handelsdepartementet overtar forvaltningsansvaret for statens aksjer i Statkorn-gruppen så snart dette er praktisk mulig. Forvaltningen av mølle- og øvrig landbruksrelaterte virksomheter må gjennomgås nærmere.

6 Verdiøkning, avkastning og utbytte på investert kapital i Statkorn-gruppen

Utbytterne fra Statkorn Holding ASA var tidligere egenkapitalbaserte. Etter at selskapet ble delprivatisert og har blitt omdannet til et allment aksjeselskap, har den tidligere utbyttepolitikken blitt avskaffet. Styret i Statkorn Holding ASA har vedtatt følgende utbyttepolitikk:

«Det er selskapets overordnede målsetting å gi aksjonærene en avkastning i form av utbytte og verdistigning som minst er på nivå med andre investeringsmuligheter med sammenlignbar risiko. Under hensyntagen til konsernets soliditet, kontantstrøm, investeringsbehov- og muligheter, er det styrets intensjon å foreslå utdeling av et årlig utbytte som over tid skal ligge i intervallet 30-50% av overskuddet etter skatt.»

En utbyttemodell basert på årlige utbytter over tid som del av overskudd etter skatt vil være et godt egnet utgangspunkt for å ivareta finansielle hensyn med en fleksibel mulighet for kapitaltilgang gjennom tilbakeholdt overskudd. Lov om allmennaksjeselskaper regulerer at årlige utbytter ikke kan overstige styrets forslag til utdeling. En fremtidig børsnotering av virksomhetene vil i tillegg til en overskuddsbasert utbyttemodell, kunne sikre en fleksibel tilgang på kapital.

På generalforsamlingen i juni 2000 ble det på basis av forslag fra styret fattet vedtak om ikke å dele ut utbytte basert på årsoppgjøret for 1999. Vedtaket må ses i lys av at konsernets behov for kapital knyttet til de nye forretningsengasjementene. Departementet foreslår overfor Stortinget at utbyttet fra Statkorn Holding ASA i statsbudsjettet for 2000 nedsettes fra 30 mill kr til kr. 0, jf. kap 5651 post 80. I statsbudsjettet 2001 er det lagt til grunn et utbytte fra selskapet på statens hånd med 20 mill kr.

For de investeringer som gjennomføres er det lagt til grunn minst å ha samme muligheter for avkastning som konkurrerende virksomheter med sammenlignbare prosjekter og risiko. Styret uttaler for investeringer i fiskefôrsegmentet at det økonomiske målet er en avkastning på investert kapital på minimum 5% over risikofri rente. Styret har også uttalt at best mulig lønnsomhet alltid har vært gruppens overordnede målsetning.

Etter at konsernet er børsnotert, vil fremtidig verdiøkning, avkastning og grunnlag for utbytter i stor grad være bestemt av kursutviklingen på aksjen på Oslo Børs. Markedet vil ved børsnotering løpende evaluere driften og de resultater som oppnås. Dette innebærer at statens rolle som aksjonær og eieroppfølging blir vesentlig enklere enn i dag når selskapet ikke er børsnotert. Ved børsnotering vil selve markedet gi staten et godt grunnlag for vurdering av driften. Det er viktig at staten som aksjonær opptrer slik som en profesjonell stor privat industriell investor ville ha gjort.

7 Konklusjon

Regjeringen foreslår at Staten ved Landbruksdepartementet deltar i gjennomføring av rettet kapitalutvidelse i Statkorn Holding ASA med 1,2 mrd. kr. Beløpet foreslås bevilget under kap 1170 Statkorn Holding ASA post 90 Ny egenkapital. Departementet ber om fullmakt til å kunne stemme på generalforsamling i tråd med de forhold som er omtalt i proposisjonen samt i forslag til vedtak. Kostnader i forbindelse med statens forvaltning av aksjer i Statkorn Holding ASA foreslås bevilget med 10 mill kr under kap 1170 Statkorn Holding ASA post 21 Spesielle driftsutgifter. Generalforsamlingen i Statkorn Holding ASA har vedtatt ikke å betale utbytte basert på årsoppgjøret 1999. Kap 5651 post 80 utbytte for 2000 foreslås redusert med 30 mill kr, jf. St.prp. nr.1 (1999-2000).

Landbruksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om kapitalutvidelse i Statkorn Holding ASA med et beløp som proratarisk opprettholder statens eierandel i selskapet med 80% samt endringer i statsbudsjettet for 2000 under kap 1170 og 5651.

Vi HARALD, Norges Konge,

st a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre endringer i statsbudsjettet for 2000 i samsvare med et vedlagt forslag.

Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet for 2000

I

I statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1170 (ny)		Statkorn Holding ASA	
	21 (ny)	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, bevilges med	10 000 000
	90 (ny)	Ny egenkapital, bevilges med	1 200 000 000
5651		Aksjer i selskaper under Landbruksdepartementet	
	80	Utbytte, reduseres med fra 32 200 000 kr til 2 200 000 kr	30 000 000

II

Stortinget samtykker i at departementet som forvalter av statens aksjer i Statkorn Holding ASA, etter lov om allmennaksjeselskap § 10-14, får fullmakt til på generalforsamling i Statkorn Holding ASA å stemme for emisjonsfullmakt til styret i selskapet om utstedelse av det maksimale antallet nye aksjer i Statkorn Holding ASA som loven åpner for. Emisjonsfullmakten skal benyttes i forbindelse med en videre integrasjon mot oppdrettsleddet.

III

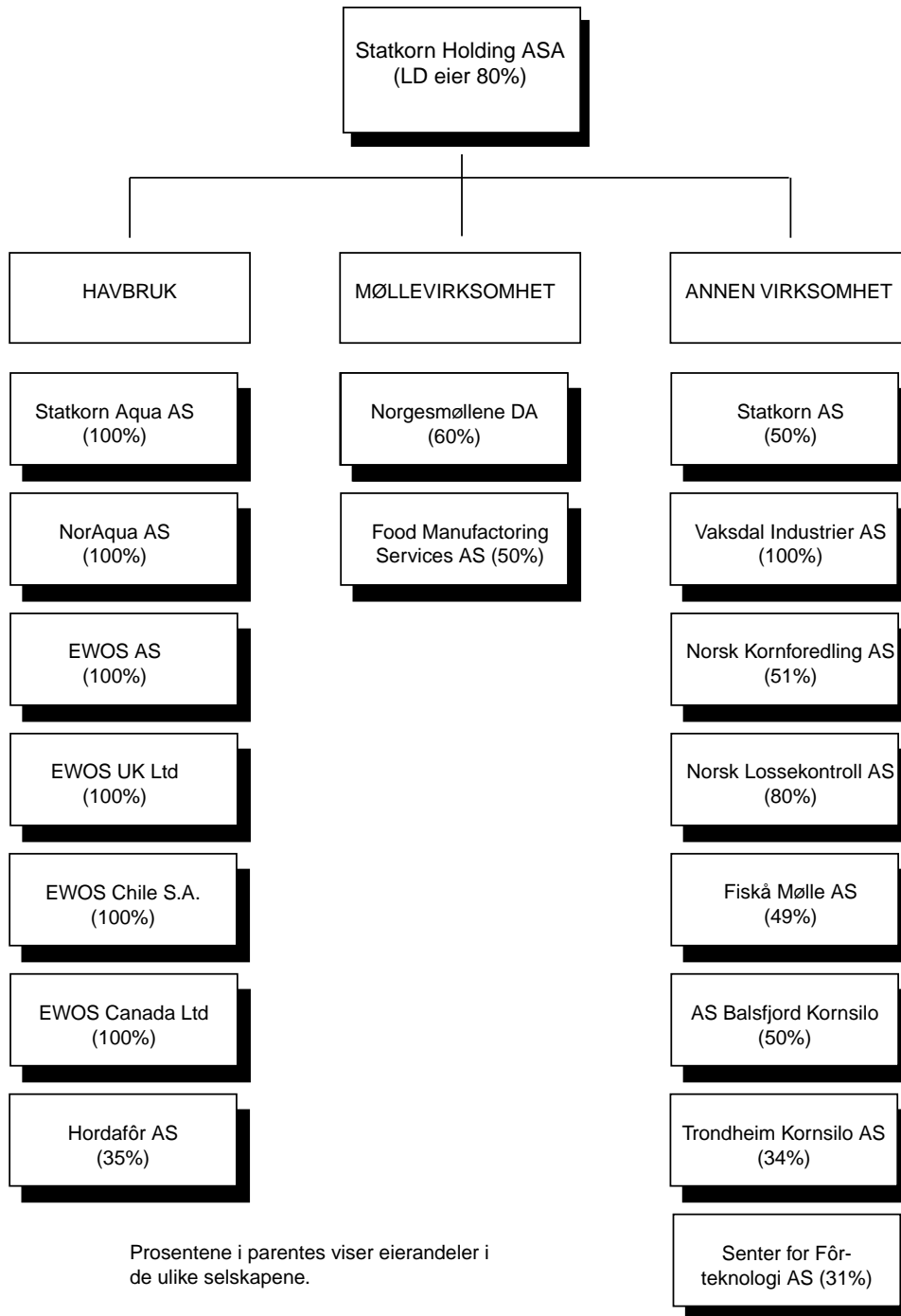
I forbindelse med de planer og disposisjoner som det er redegjort for i proposisjonen samtykker Stortinget til at den statlige eierandelen i Statkorn-gruppen knyttet til havbruksvirksomhet begrenses nedad til 34%. Stortinget samtykker til at reduksjon i statens eierandel kan skje som en kombinasjon mellom utvanning og direkte nedsalg. Stortinget samtykker til at kommende virksomheter noteres ved Oslo Børs.

IV

I forbindelse med den restrukturering av Statkorn-gruppen som måtte bli påkrevet gir Stortinget departementet fullmakt til å kunne ta standpunkt til slik restrukturering samt avgi stemmegivning etter Lov om allmennaksjeselskaper om dette på generalforsamling i Statkorn Holding ASA.

Vedlegg 1

Selskapsoversikt i Statkorn-gruppen

Figur 7.1